

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

(2020. MÁRCIUS, ÁPRILIS)

ELISMERÉSEK

* A magyar forradalom és szabadságharc 172. évfordulója alkalmából Magyarország Beregszászi Konzulátusán szűk körben adtak át rangos állami kitüntetések a kárpátaljai magyar közélet kiemelkedő személyeinek. Az ünnepség alkalmával beszédet mondott **Szilágyi Mátyás** beregszászi magyar főkonzul. A díjazottakat **Beke Mihály András** első beosztott konzul laudálta, majd átadták a kitüntetések.

A Magyar Érdemrend tisztikeresztjét vehette át **Vári Fábrián László** József Attila-díjas költő, Magyar Arany Érdemkeresztrel tüntették ki **Molnár János** beregszászi római katolikus esperes-plébános, **Molnár László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkára Magyar Ezüst Érdemkeresztet vehetett át, **Czigler Tibor** pedagógus, módszerész szintén Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetését kapott.

Az idei sajtódíjat a kárpátaljai magyar televízió, a **TV21 Ungvár** szerkesztőségének ítelték oda. A

díjat **Kulin Zoltán**, a TV21 Ungvár csatorna igazgatója vette át.

* Ungváron a nemzeti ünnep alkalmából két kárpátaljai magyar honfitársunk vehetett át **Áder János** magyar államfő által adományozott magyar állami kitüntetést, amelyeket **Buhajla József** főkonzul és **Brenzovics László**, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke adták át. **Horváth Sándor** költő, író, a *Kárpáti Igaz Szó* megbízott főszerkesztője, a József Attila Alkotóközösség alapító tagja a Magyar Arany Érdemkereszt kitüntetésben részesült. Hasonló elismerést kapott **Géczi Tihamér**, a Nagyberegi Középiskola igazgatója, a helyi művészeti-akrobatikus kerékpárosok pártfogója.

Magyarország Ungvári Főkonzulátusa és Beregszászi Konzulátusa sajtódíjat adományozott **Kopinec Viktóriának**, a *Karpatszkij Objektív* című kiadvány újságírójának, valamint **Dunda Györgynek**, a *Kárpáti Igaz Szó* lapigazgatójának.

* **Szűcs Nellinek** ítelték oda a Szelezcky Zita emlékgyűrűt.

FONTOSABB ESEMÉNYEK, RENDEZVÉNYEK

MÁRCIUS

* Hagyományosan Arany János születésnapján került megrendezésre az UMOTI Magyar Filológiai Tanszék munkatársai szervezésében, immár negyedik alkalommal, a költőről elnevezett balladamonddó verseny, amelyen a 6-11. osztályos tanulók vettek részt.

* A Beregszászi Keresztény Értelmiségiek Szövetsége szervezésében két rendezvénynek, egy fotókiállításnak és egy előadásnak adott helyet a Pásztor Ferenc Közösségi és Zarándokház. A *Csiksomlyó és Kárpát-medencei keresztény értékek* című fotókiállítást **Molnár János** beregszászi római katolikus esperes-plébános nyitotta meg. A délután következő eseménye a művészet egy másik kategóriájába engedett betekintést. Kurucz Adám Konrád Latinovits-díjas versmondó, színész „...és népem a magyar” című, XX. századi erdélyi magyar szerzők műveiből válogatott összeállítását láthatta a közönség.

* A nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház *Ludas Matyi* című zenés mesejátékát Karácsonfalván és Mezőgecsében mutatták be.

* A nemzeti összetartozás éve jegyében a Szlovákiai Magyar Írók Társaságát (SZMIT) képviselő **Aich Péter** és **Hogya György** írók nagy tisztelettel fogadták Ungváron, a legendás Váralja múzeum kávézóban, akik találkoztak a helyi magyar alkotóértelmiség jeles képviselőivel. **Csordás László** irodalomtörténész, KVVIT-elnök, **Varga Nikolett** KVVIT-tag, **Dupka György** irodalmár, **Horváth Sándor** író, a *Kárpáti Igaz Szó* megbízott főszerkesztője, **Mesko János** történész, **Rusznák György** kávézó-tulajdonos közreműködésével jó hangulatú ismerkedő beszélgetésre került sor. Az Irodalmi Karaván '2020 című rendezvénysorozat résztvevői az elkövetkező napban előadókörutat, rendhagyó irodalmi órát, író-olvasó találkozót tartottak Ungváron és Ung-vidéken.

* Az Ungvári Nemzeti Egyetem Ukrán-Magyar Oktatási-Tudományos Intézetében **Aich Péter** és **Hogya György** felvidéki írók **dr. Spenik Sándor**, az UMOTI igazgatója fogadta és mutatta be a magyar karon folyó oktatási folyamatot. Majd a Bercsényi könyvtárban a rendhagyó irodalomórát **dr. Zubáncics László** megbízott tanszékvezető és igazgatóhelyettes nyitotta meg, köszöntötte a résztvevőket. Ezt követően **dr. Dupka György** folytatott beszélgetést a felvidéki alkotókkal a szlovákiai magyarság-

ról, irodalmi és kulturális életéről. Végezetül felolvasták legújabb írásaikat. A házigazdák nevében **dr. Zékány Krisztina** nyelvész, a Magyar Filológiai Tanszék vezetője mondott zárszót.

* A Nagydobronyi Református Líceumban **Gál Erika** igazgató nevében **Borovszky István** történelem-tanár, a kollégium igazgatója fogadta az író vendégeket. Nagy érdeklődés mellett zajlott le a rendhagyó irodalomóra **Aich Péter, Hoga György** felvidéki író és **Dupka György** moderátor közreműködésével. Eszmecsereét folytattak **Horkay László** nyugalmazott püspökkel, a líceum egyik alapítójával, aki a tanintézetben zenét oktat, énekkart vezet. Végezetül a tantestület képviselőinek társaságában az írók megkoszorúzták az iskola falán még 2001-ben elhelyezett **Ady-émléktáblát**.

* Téglyáson, az Ungvári Járási Könyvtárellátó Központban **Károly Erika** megbízott igazgató nyitotta meg az író-olvasó találkozót. **Aich Péter** és **Hoga György** írókat, a felvidéki irodalmi élet jeles képviselőit **Dupka György** mutatta be, akik megköszönték a szervezőknek, hogy a kölcsönösség jegyében megismertek az elszakított területeken immár száz éve a túlélésért küzdő magyarság múltjával és jelenével. Egybehangzó vélemény, hogy a széthúzással szemben csakis az ösz-

szefogás teheti sikeresebbé a szülőföldjéhez ragaszkodó magyarságot, más alternatíva jelenleg nincs.

* A koronavírus vészhelyzet és karantén bevezetése küszöbén (Ukrajna országos karantént rendelt el március 12. - április 3-a között), a közelgő 1848-1849-es forradalom és szabadságharc 172. évfordulója alkalmából **Dupka György** író, a KMMI igazgatója és a MÉKK elnöke **Aich Péter** és **Hoga György** felvidéki írók társaságában megkoszorúzták Petőfi Sándor szobrát.

* A Stockholmi Magyar Házban *A római dísznő monológja* címmel **Marcus Gergely** és **Farkas-Wellmann Endre** költő adott elő pódiumműsort.

* A Munkácsi Drámai Színház előadásait online nézhetik a színházkedvelők a karantén ideje alatt.

* A beregszászi képző- és iparművészet alkotásaiból nyílt kiállítás *A tavasz lehelete* címmel a város művelődési házában az önkormányzat oktatási és művelődési osztálya szervezésében. A tárlatot Babják Zoltán, Beregszász polgármestere nyitotta meg. A beregszászi külképviseletet Gyebnár István konzul képviselte. A kiállításon **Kovács Éva, Jaroslava Katran, Gogola Zoltán, Bökényi Anna, Tatjana Osztapenko, Lena Miszko, Szvetlana Szuhorukova, Nyina Jakovenko** és **Anatolij Szakalos** alkotásai láthatóak.

* Ez évben lesz 30 éve, hogy a Magvető Könyvkiadó és a Kárpáti Könyvkiadó kiadásában megjelent az M. TAKÁCS LAJOS miskolci irodalomtörténész szerkesztette *VERGŐDŐ SZÉL, a kárpátaljai magyar irodalom antológiája 1953-1988*. Csíki László a Magvető Könyvkiadó néhai felelős szerkesztője a kiadvány fülszövegében méltán nevezte a „kárpátaljai magyar szépirodalom első magyarországi és máig legteljesebb gyűjteményének”.

A vers- és elbeszélés-gyűjtemény 37 szerzője – ábécé szerinti sorrendben: **Balla D. Károly, Balla Gyula, Balla László, Balla Teréz, Balogh Balázs, Balogh Miklós, Bartha Gusztáv, Benedek András, Bundovics Judit, Csengeri Dezső, Demjén Miklós, Dupka György, Erdélyi Gábor, Ferenczi Tihamér, Finta Éva, Fodor Géza, Füzesi Magda, Györke László, Györke Zoltán, Horváth Gyula, Horváth Sándor, Imre Sándor, Kecskés Béla, Keresztyén Balázs, Kovács Vilmos, Kőszeghy Elemér, Lusztig Károly, Magyar Éva, Nagy Zoltán Mihály, Orémus Kálmán, Skotnyár József, Sütő Kálmán, Szenes (Kroó) László, Tar Béla, Tártsy Andor, Vári Fábrián László, Zselicki József.**

A felsoroltak közül – a szülőföldjén maradt **Bartha Gusztáv** (1963) a legfiatalabbak egyike is betöltötte

ötvenhetedik életévét. A legidősebb költőnk **Ferenczi Tihamér** (1941), aki életvitelszerűen szülőfalujában, Badalóban él és alkot, 2021-ben 80 éves lesz. Sajnos a rendszerváltást követően legalább nyolcan elhallgattak. Az anyaországban élők közül a legidősebb többkötetes irodalmárunk a nyolcvanegy éves **Györke Zoltán** (1939). A derékhad legjelesebbje – **Balla D. Károly, Finta Éva, Füzesi Magda, Nagy Zoltán Mihály és Vári Fábrián László** immár József Attila-díjasok, utóbbi három kortársunk a Magyar Művészeti Akadémia irodalmi tagozatának tagja, azonban a többi tollforgató is teszi a dolgát. Isten éltesse őket alkotóerőben, egészségben még számos éven át. Tizennégyen már örökre eltávoztak sorainkból: Balla Gyula, Balla László, Balogh Balázs, Balogh Miklós, Benedek András, Csengeri Dezső, Horváth Gyula, Kecskés Béla, Keresztyén Balázs, Kovács Vilmos, Lusztig Károly, Skotnyár József, Sütő Kálmán, Szenes (Kroó) László. Emléküket megőrizzük! Nyugodjanak békében!

* A Magyar Napló folyóirat márciusi számában olvasható a **dr. Tóth Mihállal** készített **Lengyel János**-interjú. A neves kárpátaljai jogásszal, egykori parlamenti képviselővel, az ukrainai kisebbségeket sújtó oktatási és nyelvtörvényről, a kárpátaljai magyarság helyzetéről és

kilátásairól beszélgetett.

Március folyamán a Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) értesítése szerint a következő kiadványaink kerültek a MEK-be:

Czébely Lajos: *Jelek egy félszigetről.* Tanulmányok, esszék.

<https://mek.oszk.hu/20300/20306>

Stók Lajos: *Vadásztörténetek.*

<https://mek.oszk.hu/20300/20305>

Horváth Sándor: *Jelentés a mélyből.* Válogatott írások.

<https://mek.oszk.hu/20300/20302>

Örök mentő: *Szolyva:* A Szolyvai Emlékpark emlékkönyveibe írt bejegyzések gyűjteménye, 2000. 08. 15. - 2018. 04. 12. Összeállította:

Dupka György. <https://mek.oszk.hu/20200/20299>

ÁPRILIS

* Ukrajna a COVID-19 koronavírusos megbetegedések terjedésének megfékezése érdekében március 12-étől az egész országra kiterjedő karantént vezetett be.

A rendkívüli helyzetre való tekintettel többek között a magyar szervezetek, intézmények, önkormányzatok, a történelmi egyházak által meghirdetett összes áprilisi program elmarad, mivel betiltották a tömeges, köztéri és beltéri rendezvényeket.

* A magyar költészet napján közel 60 fiatal mozgott meg a

Pro Cultura Subcarpathica (PCS) Vers a térBen elnevezésű internetes szavalóversenye.

* Megjelent a csernobili tragédia 34. évfordulója alkalmából az ismert és ismeretlen áldozatok tiszteletére **Szöllősy Tibor: *Kígyó önmagába mar*** bővített második kiadása!

* Április folyamán a Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) értesítése szerint a következő kiadványaink kerültek a MEK-be:

Nagy Zoltán Mihály: *Asátán fatyja.* <https://mek.oszk.hu/20300/20307>

Historia est magistra vitae: *Az I. Lehoczky Tivadar Helytörténeti és Néprajztudományi Konferencia anyagai.* <https://mek.oszk.hu/20300/20309>

Kosztju Katalin: *Rontás és igézet a 21. században.* KM-MI-füzetek XXI. <https://mek.oszk.hu/20300/20310>

10 éves a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet <https://mek.oszk.hu/20300/20311>

KÖNYVESPOLC—2020

Kárpátalján megjelent könyvek:

Zselicki József: *Az ismeretlen katona.* Régi és új versek. Illusztrációk: **Matl Péter.** Felelős szerkesztő: Lőrincz P. Gabriella. Kárpátaljai Magyar Könyvek 289.

Szöllősy Tibor: *Álmait az ember... Tolla mentett tanulságos törté-*

netek. Kárpátaljai Magyar Könyvek 290. Felelős szerkesztő: Nagy Zoltán Mihály.

Horváth Sándor: *Jelentés a mélyből.* Válogatott írások. Szerkesztő: Szemere Judit. Kárpátaljai Magyar Könyvek 283.

ELŐKÉSZÜLETBEN

Kótyuk Erzsébet: *Ha ad az Isten bajt, ad ahhoz erőt is ... Népi orvosló hagyományok és hiedelmek az Ung-vidéki magyar falvakban.* Felelős szerkesztő: Shrek Tímea. Kárpátaljai Magyar Könyvek 291.

Kovács Eleonóra: *Érzékelés.* Könyvismertető, filmnapló, jegyzet. Felelős szerkesztő: Csordás László. Kárpátaljai Magyar Könyvek 287.

Marcus Gergely: *Súlyos hagyomány.* Előadások, cikkek, recenziók. Felelős szerkesztő: Shrek Tímea. Kárpátaljai Magyar Könyvek 286.

Dupka György: *Az 1956-os forradalom visszhangja Kárpátalján, a „megrengett Szovjetföldön”.* Felelős szerkesztő: Szemere Judit. Kárpátaljai Magyar Könyvek 288.

György Dupka: *How the principle of collective guilt was carried out against the hungarian and german Populations of Subcarpathia on the strength of the execution of the decisions of the military board of the 4th ukrainian front IN LIGHT OF THE NKVD REPORTS in 1944-1946.*

A kollektív bűnösség elvének alkalmazása a kárpátaljai magyarokkal és németekkel szemben, a 4. Ukrán Front Katonai Tanácsa határozatainak végrehajtása az NKVD jelentések tükrében, 1944–1946. (Angol-magyar monográfia.) Fordította: dr. Ortutay Péter. Felelős szerkesztő és lektor: dr. Molnár Erzsébet. Kárpátaljai Magyar Könyvek 292.

Összeállította: Dupka György